

SavunmaTR®

**Libya'da Güç Mücadelesi:
Krizin Siyasi ve Askeri Anatomisi
Fuat Emir Şefkatli**

Libya'da Güç Mücadelesi: Krizin Siyasi ve Askeri Anatomisi

Fuat Emir Şefkatli

Uzun bir aradan sonra Libya'da gerginlik seviyesi ve olası çatışma ihtimali yeniden gün yüzüne çıktı. Ağustos ayı içinde yaşanan gelişmeler, Libya'da devam eden siyasi belirsizliğin kırılğan yapısını gösterdiği gibi taraflar arasındaki ayrışmaların fitilini ateşledi.

Dönemin Devlet Başkanı Muammer Kaddafi'ye karşı başlatılan ayaklanmanın Şubat Devrimi'ne dönüşmesiyle Kuzey Afrika ülkesi, siyasi, toplumsal ve askerî açıdan yeni bir döneme adım attı ve günümüzde hâlâ bir "donmuş çatışma bölgesi" olarak nitelendiriliyor.¹ 2011'den bu yana, eski asker ve doğudaki milis güçlerinin lideri Halife Hafter tarafından gerçekleştirilen darbe girişimleri ve bu girişimlerin tetiklediği iç savaşlar, Kuzey Afrika ülkesini pek çok açıdan çıkmaza sürükledi ve siyasi kutuplaşmaları derinleştirdi.

Devrim sonrasında rakip siyasi fraksiyonların devrimi sahiplenme çabası olarak başlayan güç mücadelesi, zamanla silahlı grupların etkin aktörler haline gelmesiyle askerî bir kamplaşmaya dönüştü.² Bu durumu tetikleyen unsurlar arasında, uluslararası güçlerin tek taraflı politikaları ve Libya'daki krize çözüm getirmek isteyen uluslararası mekanizmaların (BM, AB, NATO vb.) yetersizliği de önemli bir rol oynadı. Ancak daha derin bir bakışla, Libya'daki temel sorunun meşruiyet eksikliği olduğu görülebilir. Özellikle 2014 sonrasında, ülkenin doğusundaki Bingazi ve çevresinde askerî açıdan fiili güç haline gelen Hafter ve ailesinin kazanımları bu bağlamda dikkat çekicidir. Demokratik süreçlerin geri plana itildiği ve siyasetin askerî güçler arasında bir iktidar paylaşımı meselesine dönüştüğü ülkede, silahlı gücü elinde tutan Hafter ve ona bağlı sözde Libya Ulusal Ordusu (LUO), Libya'daki devlet dışı silahlı aktörlerin (DDSA) varlığını ve hem siyasi hem de toplumsal süreçleri ne ölçüde etkilediğini açıkça ortaya koymaktadır.

Bu kapsamda ilgili çalışma, son dönemde yaşanan siyasi ve askerî gelişmelerin arka planını sunduktan sonra mevcut tablonun oluşmasında etkili görülen sebepleri ele almaktadır. Bu doğrultuda ülkede silahlı milis gruplardan kaynaklı sorunların geldiği nokta, LUO özelinde anlatılmaya çalışılmaktadır. Öte yandan 2014 yılından günümüze gerçekleşemeyen halk tabanlı seçimlerin arka planında birbirine rakip yerel aktörler arasındaki güç paylaşımının etkili olduğu kabul edilmekle birlikte³ batı merkezli kurum ve ülkelerin yaklaşımlarının da tetikleyici olduğu argümanı ileri sürülmektedir. Çalışmanın son bölümünde ise ileriye dönük muhtemel senaryolar siyasi ve askerî başlıklar altında sıralanmaktadır.

Gelişmelerin Arka Planı

Bu noktada ilk olarak 2 Ağustos tarihinde Halife Hafter'in oğlu ve aynı zamanda LUO Komutanı Saddam Hafter, İtalya'da İspanyol yetkililerin talebi üzerine göz altına alınarak sorguya çekildi. Saddam Hafter'in geçtiğimiz yıl İspanya'da yakalanan, BAE'den Libya'ya gönderilmekte olan illegal silah ve askerî malzemelerin ticaretinden sorumlu tutulduğu ifade ediliyor. Geçtiğimiz aylarda BM silah ambargosunu ihlal ettiği gerekçesiyle benzer soruşturma, İtalya tarafından da yürütülmüştü. Bingazi'ye gönderilmek üzere yüklenen Çin yapımı İHA'lar, İtalya'da yakalanmış ve yine Hafter ailesinin adı geçmişti.⁴ Saddam'ın gözaltına alınması, 3 ve

¹ Ufuk Necat Taşçı, "As another UN envoy resigns, what next for Libya's frozen conflict", *The New Arab*, 25 Nisan 2024.

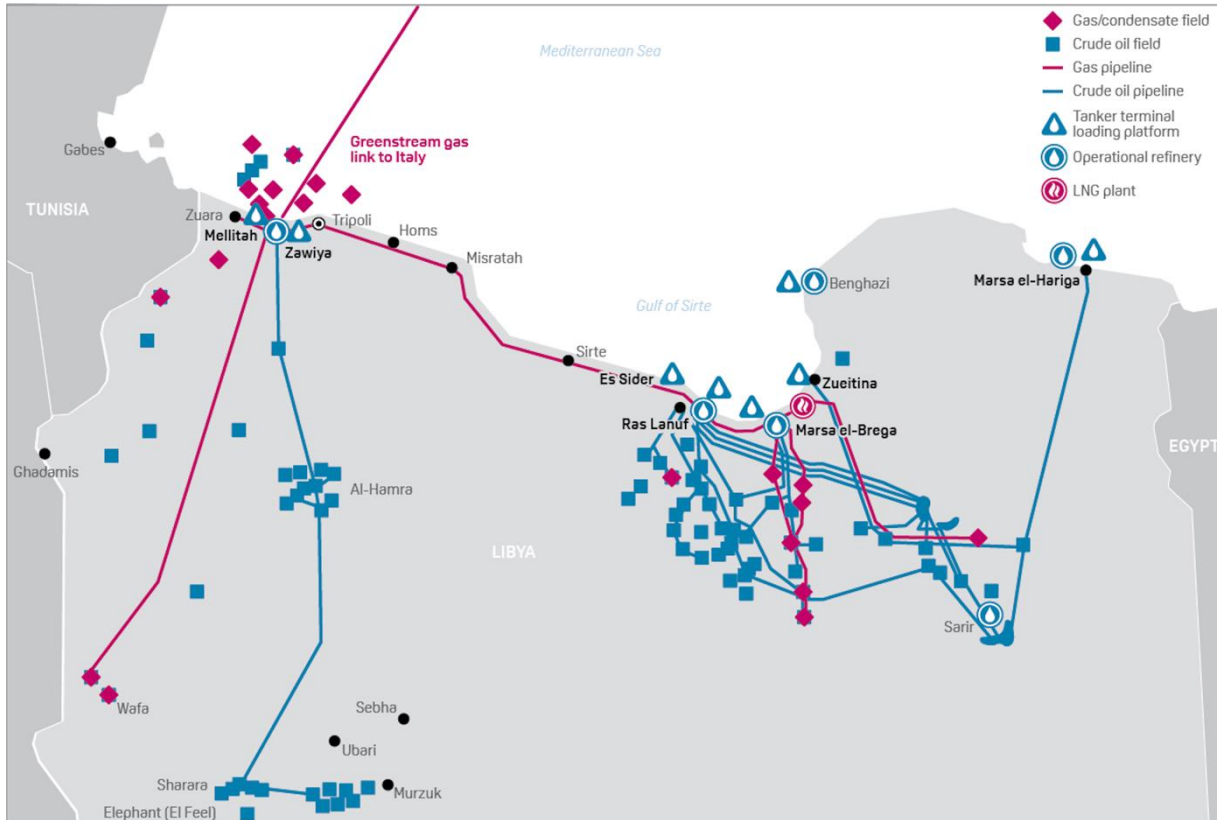
² Wolfram Lacher, "Libya's Militas Have Become the State", *SWP*, 31 Temmuz 2023.

³ Ferhat Polat, "Navigating Libya's political quagmire: Thirteen years after 2011 revolution", *TRT World Research Centre*, 19 Şubat 2024.

⁴ "Libya'ya giden Çin İHA'ları bize ne anlatıyor", *TRT Haber*, 8 Temmuz 2024.

4 Ağustos tarihlerinde Hafter'e yakın gruplar tarafından Libya'nın güneyinde İspanyol firmanın işlettiği petrol tesislerinde üretimin durdurulmasını tetikledi. Batılı ülkelere karşı bir misilleme olarak nitelendirilecek bu adım sonucunda günlük 300 bin varilden fazla petrol üreten El-Şerara tesisinde üretim sekteye uğradı ve oldukça yavaşladı. Milli Birlik Hükümeti (MBH) Başbakanı Abdulhamid Dibeybe, bu gelişmeyi 'siyasi zorbalık' olarak yorumlarken Hafter tarafından gelen açıklamada, tesisin kapatılma sebebinin siyasi gerekçelerle olmadığı, tesiste tekrar eden teknik problemlerden kaynaklandığı belirtildi. Bilindiği gibi Hafter ailesi tarafından kontrol edilen tesisler ülkenin güneyinde ve doğusunda bulunuyor. Rus Özel Askeri Şirket (ÖAŞ) Wagner (günümüzde Afrika Lejyonu) tarafından da güvenlik desteği verilen bu tesisler, Libya petrol üretiminin 2/3'üne karşılık geliyor.

Harita 1. Libya Petrol Sahaları

Hafter tarafının 'teknik problemlerden ötürü kapatıldığı' yönündeki açıklamasının ardından görece yumuşayan atmosfer, 8 Ağustos tarihinde daha büyük bir sınav verdi. Öyle ki Fizan (güney) ve Sirenayka'da (doğu) bulunan LUO birlikleri, güneybatıya doğru ilerleyerek Trablus'un 400 km güneybatısındaki Es Şuveyref bölgesine dayandı. Buna karşın Libya ordusu, MBH ve Başkanlık Konseyine bağlı birlikler acil duruma geçerek mobilize oldular. Mısrata ve Zaviye'de LUO'nun olası saldırısına karşı yığınaklar yapıldı ve savaş hazırlıkları başlatıldı. Başta MBH olmak üzere Muhammed Menfi liderliğindeki Başkanlık Konseyi ve Libya'nın ikinci yasama meclisi Devlet Yüksek Konseyi (DYK), bu hareketliliğin ve illegal konuşlanmanın taraflar arasındaki askeri ateşkesi ihlal ettiğini dile getirdiler. Bununla birlikte DYK, Başkanlık Konseyi'nin 'Başkomutan' sıfatıyla orduyu harekete geçirmesi ve gerekli adımları atması konusunda her türlü desteği vereceğini duyurdu. İlgili kurumun hem yeni Başkanı Halid Mışri hem de son seçimlerde kaybeden eski başkanı Muhammed Takala, LUO'nun askeri hareketliliğini kınadılar. Ayrıca BM Libya Destek Misyonu (UNSMIL),

gelişmelerden kaygı duyduğunu belirterek taraflara askeri hareketliliğin durdurulması noktasında uyarılarda bulundu.

Takip eden süreçte LUO yeniden geri adım atarak birliklerin, batıdaki Cezayir ve Tunus gibi komşu ülkelerin Libya sınırına yakın bölgelerde faaliyet gösteren radikal gruplara karşı önlem almak amacıyla ilgili noktalara konuşlandırıldığını, hali hazırda LUO birliklerinin konuşlandığı Sebha, Ghat, Ubari, Murzuk, El Katrun, Brak ve Adiri’de güvenlik tedbirlerinin artırıldığını duyurdu. Bu hamleyle Hafter kanadının iki farklı askeri amaç doğrultusunda hareket ettiğini söylemek mümkün. Bunlardan ilki, gergin ilerleyen siyasi atmosfer içinde batıyı baskılamak ve olası çatışma senaryosunda başkent Trablus’a yakın mevziler elde etmek. İkinci bir husus ise Hafter’in Tunus-Cezayir sınırına yakın stratejik noktadaki ve özellikle Gadamis Havalimanındaki kontrolünü artırmak şeklinde açıklanabilir.

Harita 2. Libya (Güneybatıda Gadamis)

Askeri gelişmelerin siyasi yansımaları ise daha derin bir soruna işaret ediyor. Askeri gerilim süresince Başkanlık Konseyine atfedilen ‘Başkomutanlık’ görevini tanımayan Parlamento Başkanı Akile Salih, MBH ve Başkanlık Konseyini göreve taşıyan Cenevre Anlaşmasını reddettiğini ve anlaşmanın geçerliliğini yitirdiğini ifade ederek siyasi denklem içindeki meşruiyet krizini bir kez daha gündeme taşıdı. İlgili kurumların 2021 Aralık ayında görev sürelerinin dolduğuna işaret eden Salih, değişim gerekliliğine vurgu yaptı. Ancak Salih’in açıklamalarında öne çıkan bir diğer husus, Libya krizinin çözümünde ülkenin birbirinden özerk ve bağımsız üç ayrı bölgeye bölünmesi yönündeki çağrılarıydı. Salih, uzun süredir MBH ve Dibebe yönetimine karşı tek meşru aktör olarak daha önce Fethi Başağa tarafından kurulmuş paralel Milli İstikrar Hükümeti (MİH) Başbakanı Usame Hamid’i gösteriyor ve başkenti Trablus’tan Sirte’ye taşımaya yönelik girişimlerde bulunuyordu.

Taraflar arasındaki bir diğer kriz ise MBH ve Başkanlık Konseyinin Merkez Bankası Başkanı Sadık Kabir’i görevden alma girişimleridir. Bu süreçte Kabir’in yanında yer alan Parlamento, aynı zamanda ABD’nin desteğini alan Kabir üzerinden MBH’nin itibarını zedelemeyi hedefliyor. Kısa bir süre önce ABD’nin Libya Büyükelçisi Richard Norland’ın da bu tartışmalara dahil olarak Kabir’in zorla görevden alınmasına karşı olduklarını açıklaması da dikkate değerdir. Özetle ülkede devam eden kutuplaşma ve siyasi güç mücadelesi, mümkün olan her alanda kendini göstermektedir.

LUO ve Askeri Yapılanmanın Boyutları

UNSMIL’in son Genel Sekreteri Abdulaye Bathily, istifasını verdiği tarihten kısa bir süre önce yaptığı konuşmasında “ülke kaçakçılık faaliyetleri içindeki çetelerden kaynaklı olarak bir mafya devletine dönüşüyor.⁵ Ayrıca ülke, iç siyasi rekabette kullanılan ve sınırları ötesine satılan silah ticareti için büyük bir pazar haline geldi” ifadelerini kullanmıştı. Günümüzde devam eden siyasi belirsizlik, yarattığı otorite ve güç boşluğu nedeniyle Trablus ve Bingazi merkezli silahlı grupların askeri angajmanları artırmasına neden oluyor. Bu noktada ülkenin batısında, milis güçlerin lideri Halife Hafter ve kendisine müzahir sözde LUO, alan kontrolü, militan sayısı ve sahip olduğu kaynakların çeşitliliği bakımından güçlü bir DDSA olarak ön plana çıkıyor.

LUO içinde teşkil edilen Askeri Yatırım Otoritesi, Kalkınma ve Yeniden Yapılanma Fonu gibi oluşumlar aracılığıyla yalnız askeri değil ekonomik alanı da kontrol etme amacını taşıyan Hafter hem yerel yönetimler hem de kamu hizmetleri noktasında da giderek bağımsız bir yapı haline geliyor. Geçtiğimiz yıl bir doğu kenti olan Derne’de yaşanan sel felaketi, Libya’daki eyaletler arası yönetim eksikliğinin ne boyutlara geldiğini ve doğu kentlerinin merkezi otoriteden ne oranda kopartılmış olduğunu göstermesi bakımından önemliydi.

---

⁵ Patrick Wintour, “Oilfield slowdown exposes political volatility in Libya and beyond”, *The Guardian*, 6 Ağustos 2024.

Görsel 1. Libya Ulusal Ordusu (LUO) Profil

NAME OF THE MILITIA	SYMBOL	LEADER
Libyan National Army		Khalifa Haftar (Unofficial)
IDEOLOGY	AREA OF OPERATION	NUMBER OF FIGHTERS
anti-Islamist pro-Arab Tribal	 Several parts of Libya	 ~7,000 (18,000 auxiliary forces)*
MAIN TARGETS	SOCIAL MEDIA PRESENCE	MEMBERS SUBJECT TO SANCTIONS AND/OR WAR CRIME HEARINGS
Civilians, criminals, jihadists, extremist militias, minorities (Chadian, Tebu, Tuareg)	 LNA spox Maktab.Alam. ALGhaida.AIAma warinformation division	Yes

* The LNA claims that their numbers of fighters are over 80,000

Kaynak: “Kingdom of Militias: Libya’s Second War of Post-Qadhafi Succession, ISPI (2019)

Bununla beraber Halife Haftar, son dönemde aldığı kararla ilerleyen yaşı ve sağlık durumunu da göz önünde bulundurarak üç oğlunu önemli görevlere getirdi. Daha önce LUO içinde terör ve suçla mücadele birimlerinde ve LUO’nun en profesyonel tugaylarından birisi olan Tarık bin Ziyad Tugayı içinde üst düzey görevler üstlenen Saddam’ı, ülkenin doğusunu ve güneydeki önemli bir kısmı kontrol eden Kara birliklerinin başına vekil tayin etti.⁶ Kalkınma ve Yeniden Yapılanma Fonlarının başına ise bir diğer oğlu Belkasım geçti. Bu atamalarla doğudaki otoriter yönetim biçimini konsolide eden ve ‘babadan oğula’ miras yaklaşımıyla sorunsuz bir geçiş hedefleyen Haftar’ın Libya sınırları içinde Bingazi merkezli bir ‘Krallık’ kurmaya çalıştığını söylemek yanlış olmaz.

Hal böyle iken Haftar ve ailesi için yapbozun eksik kalan tek tarafının uluslararası prestij ya da tanınırlık olduğunu söylemek mümkün.⁷ 2019 yılında başkent Trablus’taki BM destekli hükümete başlattığı işgal girişimlerinde Rusya, Fransa, BAE ve hatta ABD’nin örtük desteğini alan Haftar için daha büyük hedef, bu ülkeler tarafından itibar edilen ve diplomatik açıdan tanınan meşru bir figüre dönüşmek.⁸

Batılı Ülkelerin Çelişkili Politikalarının Libya Krizine Etkileri

Bundan hareketle 2014 yılından günümüze batının tek taraflı ve dengesiz siyasi manevraları, Haftar’ın diplomatik hedeflerine ulaşmasında etkili oldu. Çünkü batılı yaklaşım, dar güvenlik politikaları ile kapsayıcı bir siyasi uzlaşma arayışı içine girdi. Batının statükoyu merkeze alan ve çıkarların korunmasına yönelik tavizler veren yaklaşımı içinde güvenlik politikalarının başarısız olması, Libya siyasi sahnesinde toplumsal tabana sahip olmayan ‘seçilmemiş’ elitlerle pazarlık ve temasların artmasına zemin hazırladı. Libya’nın barış ve istikrarı ama arka planda statükonun devamlılığı için ülkeyi bir meşruiyet savaşına iten Fransa, ABD ve İtalya gibi

⁶ “Libya: Haftar’s chief of staff appointed secretary general of the national army”, *Agenzia Nova*, 17 June 2024.

⁷ Irene Fernandez Molina ve Alfonso Casani, “International Recognition Meets Areas of Limited Statehood: Practices and Effects on Hybrid Actors in Post-2011 Libya”, *Journal of Intervention and Statebuilding*, 25 Ağustos 2023.

⁸ Hafed Al-Ghwel, “The rise of Clan Haftar: Is Western myopia in Libya creating a far worse version of Gaddafi?”, *Euro News*, 8 Ağustos 2024.

lkeler, bu süreçte ülkenin çift kutuplu ve yozlaşmış yönetim modelini ortaya çıkışına sebep oldular. Bu durum, kurumların inşa edilmesi başta olmak üzere güvenlik sektörü reformlarının başarılı olmasında en temel engellerden birisi olarak yorumlanabilir. Devlet ve barış inşasından ziyade bu ‘pazarlık’ yaklaşımı, Hafter ve ailesinin yükselişine, meşru bir aktör olma yolunda engelleri aşmasına olanak sağladı.⁹

Hafter’in 2019 yılındaki Trablus işgal girişimine destek veren Fransa, Sahel’deki çıkarlarını ve kazanımlarını maksimize etmek maksadıyla Hafter’i kullanışlı bir figür olarak görmüştü. Öyle ki Libya içindeki radikal gruplar ve terörle mücadele adı altında Hafter’in 2014 yılında Libya siyasi ve askeri sahnesine girişi, Sahel’deki benzer dinamikler göz önüne alındığında Fransa nezdinde Hafter’i önemli bir müttefik haline getirmişti. Diğer tarafta İtalya, Libya’nın farklı noktalarındaki petrol çıkarlarını korumayı amaçladı. Bunun bir sonucu olarak herhangi bir çatışma ortamı tehdidine karşı kronik sorunlara rağmen statükonun ve meşruiyet krizinin devamlılığını göz ardı etti.

Buna paralel olarak son dönemde Bingazi’ye ve Bingazi’den ilgili ülkelere yapılan ziyaretlere değinmek gerekir. 30 Haziran’da BM Libya Misiyonu Geçici Sekreteri Stephanie Koury, LUO Karargahında Hafter ile bir araya gelerek fotoğraf verdi. Kendi X hesabından yaptığı paylaşımda, Hafter ile Libya’daki güncel siyasi durumu ve yaklaşan genel seçimleri konuştuğunu duyurdu. 3 Temmuz tarihinde benzer ziyaret, AB Libya Temsilcisi ve İtalya’nın nceki Libya Büyükelçisi Nicola Orlando’dan geldi. Orlando ve Saddam Hafter arasındaki görüşmelerin ana başlıkları, AB g ve sınır yönetiminin iyileştirilmesi hususunda atılacak iç birlikleriydi. 2014 yılından itibaren baskıcı yönetim ve şiddet eylemleri nedeniyle Bingazi’deki yerinden edilmiş kişilerin sayısını dikkate aldığımızda bu görüşmenin oldukça manidar olduğu söylenebilir. Diğer taraftan ikili arasındaki görüşme, Bingazi’de Hafter glerine gitmek üzere olduğu anlaşılan Çin yapımı Wing Loong II İHA’larının İtalya’nın güneybatısındaki bir limanda yakalandığı tarihten kısa bir süre önce gerçekleşti. 10 Temmuz tarihinde ise Saddam Hafter, Burkina Faso’nun geçici Devlet Başkanı İbrahim Traore’ye bir ziyarette bulundu. Burkina Faso, Mali ve Nijer arasında kurulan Sahel Devletler Konfederasyonu’nun ardından Oğul Hafter’in bu ziyareti, Libya, Sahel ve Sahraaltı Afrika koridorunda oluşmaya başlayan yeni dengede Hafter ve ailesinin tarafını ve kurmaya çalıştığı ilişki ağını da gözler önüne serdi.

Yine takip eden süreçte Birleşik Krallık Savunma Ataşesi Albay Matt Ketterer, terörle mücadele ve sınır güvenliği konularında paylaşımda bulunmak üzere Saddam Hafter ile Bingazi’de görüştü. 15 Temmuz tarihindeki görüşmenin ardından Birleşik Krallık Büyükelçiliğinden yapılan paylaşımda, yapılan görüşmenin doğu ve batı bölgeleri arasındaki askeri iç birliğinin artırılması adına kritik öneme sahip olduğu aktarıldı. Aynı dönem içinde Yunanistan Büyükelçisinin de Bingazi’ye bir ziyareti oldu.

Gelinen noktada batılı glerin ziyaretlerine ve ilgili söylemlerine bakıp Saddam Hafter’in Libya’daki yeni g dinamiklerinde etkili bir figür haline dönüştüğünü ya da dönüştürülmeye çalıştığını görmek mümkün. Ancak daha geniş perspektiften AB ve batılı ülkeler nezdinde, sınır yönetimi ve düzensiz göç ile alakalı oldukça stratejik bir konumda bulunan Libya’nın doğusunda Rusya’ya Afrika Lejyonu (Wagner sonrası kurulan ve Rus Savunma Bakanlığına bağlanan) zerinden müzahir hale gelecek bir aktör, ciddi bir tehdit algısı uyandırıyor. Öyle ki Afrika ve Akdeniz ile Avrupa arasındaki konumu sebebiyle Libya, Moskova’ya Sudan, ad, Nijer, diğer Sahel Bölgesi lkeleri ve orta Afrika lkelerindeki askeri, siyasi ve dezenformasyon

⁹ Hafed Al-Ghwell, ‘The rise of Clan Haftar: Is Western myopia in Libya creating a far worse version of Gaddafi?’, *Euro News*, 8 Ağustos 2024.

operasyonları için önemli bir merkez görevi görüyor. Öte yandan Rusya'nın doğudaki Tobruk kentine bir nükleer denizaltı üssü kurma isteğinin gündemde sıkça tartışılmaya başlanması batılı aktörleri kaygılandıran bir diğer unsur. Bu senaryoda Akdeniz'in Avrupa'daki yeni çatışma alanına dönüşmesinin oldukça muhtemel olduğu söylenebilir.

Bu bakımdan batılı ülkeler, Libya'daki demokratik süreçleri ciddi ölçüde aksatmasına rağmen 2014 sonrası olduğu gibi pragmatist bir yaklaşımla Saddam Hafter ve LUO'yu meşrulaştırma çabaları içinde görünüyor. Öte yandan ABD başta olmak üzere AB ve batılı ülkeler, Hafter ailesinin Libya siyasetinde oyun dışına itildiği muhtemel bir senaryo içinde potansiyel bir 'oyunbozan' (*spoiler*) olabileceğini biliyor.¹⁰ Bu senaryo dahilinde 2014 sonrası belli periyotlarda olduğu gibi Hafter'in yeniden petrol blokajlarını tetiklemesi ve bu durumun yalnız Libya içinde değil küresel enerji arz-talep piyasasında yaratacağı etkiler ön planda tutularak hem askeri hem de siyasi alandaki statükonun devamlılığı amaçlanıyor.

Muhtemel Senaryolar

Mevcut şartlar ve dinamikler ışığında Libya'yı siyasi ve askerî açıdan farklı senaryoların beklediği söylenebilir. İlk olarak Libya ordusu ve Hafter'e müzahir grupların askeri mobilizasyonu, yakın zamanda ülkenin üç farklı bölgesinde ama özellikle güneyde bir çatışma ihtimalini güçlendirdi. LUO'nun bu bölgelerdeki ilerlemesi, ulusal güvenliği sağlama ve sınır güvenliğini artırma gerekçeleriyle meşrulaştırılmaya çalışılsa da bu durum Libya'nın batısındaki güç dengelerini ciddi şekilde sarsma potansiyeline sahiptir. Özellikle stratejik öneme sahip bölgelerde yaşanabilecek askeri çatışmalar, yalnızca yerel güçler arasında değil, aynı zamanda uluslararası aktörler arasında da yeni gerilimlerin ortaya çıkmasına yol açabilir. Bu noktada Hafter kanadı Rus askeri oluşum Afrika Lejyonunun desteğini alabilir. Bu nedenle, LUO'nun Trablus'a yönelik potansiyel saldırıları, Libya'daki mevcut donmuş çatışma durumunu yeniden tırmandırma riski taşımaktadır.

Parlamento Başkanı Salih'in "ülkedeki siyasi çözüm ancak ülkenin üç bağımsız bölge olarak bölünmesi ile sonuçlanır" ifadesi, Libya'nın geleceği için en radikal senaryolardan birini gündeme getirdi. Bu senaryo, ülkenin doğu (Sirenayka), batı (Trablusgarp), ve güney (Fizan) olmak üzere üç özerk bölgeye ayrılmasını öngörmektedir. Tarihsel olarak bu bölgeler, Libya'nın farklı sosyo-politik yapıları ve ekonomik kaynakları ile öne çıktı ve bölünme ihtimali, ülkenin merkezi bir otorite altında birleşmemesi durumunda ortaya çıkabilir. Ancak bu tür bir bölünme, Libya'nın ulusal birliğini tamamen ortadan kaldırarak uzun vadeli istikrarsızlık ve bölgesel çatışmaları tetikleme riski taşır. Ülkedeki etnik, kabile merkezli ve ideolojik farklılıkların derinleşmesiyle birlikte, böyle bir ayrışmanın Libya'nın komşu ülkelerine ve genel olarak Kuzey Afrika bölgesine de olumsuz yansımaları olabilir. Bununla birlikte bu senaryonun hayata geçmesi, Libya'nın hem iç hem de dış politikasında köklü değişikliklere yol açabileceği gibi ülkenin mevcut sınırları dahilinde kalıcı bir barışın sağlanmasını zorlaştırabilir.

Üçüncü bir başlık olarak bu gelişmeler, Libya'da halk tabanlı seçimlerin gerçekleşmesi ihtimalini düşürmekle birlikte yeni güç paylaşımı anlaşmalarına zemin hazırlayabilir. Ancak 2022 yılının son çeyreğinde ve 2023'ün genelinde gözlemlenen çatışma atmosferi de bu güç paylaşımının dışında kalan, 'kaybedenlerin' düzen bozma girişimi olarak okunabilir. Dolayısıyla 'donmuş çatışma' şeklinde nitelendirilebilecek Libya'da tüm gerilimlere rağmen statükonun devam etmesi güçlü bir alternatif olarak yerini koruyor.

---

¹⁰ Fuat Emir Şefkatli, "ABD Libya'daki milisleri terhis etme planını hayata mı geçiriyor?", SavunaTR, Aralık 2023.

Sonuç olarak seçimlerin gerçekleşmemesi ya da gerçekleşmesi yönünde yerel ve uluslararası irade eksikliği, Libya'daki kutuplaşma ve siyasi bölünmüşlüğü kademeli olarak artırabilir. Bu durum, Libya ile alakalı olumlu bir tablo çizmeyi güçleştirmekle beraber batı merkezli çatışma çözümü anlayışının da iflası anlamına gelmektedir.

Kaynakça

Ferhat Polat, "Navigating Libya's political quagmire: Thirteen years after 2011 revolution", *TRT World Research Centre*, 19 Şubat 2024.

Fuat Emir Şefkatli, "ABD Libya'daki milisleri terhis etme planını hayata mı geçiriyor?", *SavunmaTR*, Aralık 2023.

Hafed Al-Ghwell, "The rise of Clan Haftar: Is Western myopia in Libya creating a far worse version of Gaddafi?", *Euro News*, 8 Ağustos 2024.

Irene Fernandez Molina ve Alfonso Casani, "International Recognition Meets Areas of Limited Statehood: Practices and Effects on Hybrid Actors in Post-2011 Libya", *Journal of Intervention and Statebuilding*, 25 Ağustos 2023.

Patrick Wintour, "Oilfield slowdown exposes political volatility in Libya and beyond", *The Guardian*, 6 Ağustos 2024.

Ufuk Necat Taşçı, "As another UN envoy resigns, what next for Libya's frozen conflict", *The New Arab*, 25 Nisan 2024.

Wolfram Lacher, "Libya's Militias Have Become the State", *SWP*, 31 Temmuz 2023.

"Kingdom of Militias: Libya's Second War of Post-Qadhafi Succession", *ISPI*, 17 May 2019.

"Libya: Haftar's chief of staff appointed secretary general of the national army", *Agenzia Nova*, 17 June 2024.

"Libya'ya giden Çin İHA'ları bize ne anlatıyor", *TRT Haber*, 8 Temmuz 2024.

SavunmaTR®